

Recull bibliogràfic del Vallès Oriental de l'any 2004

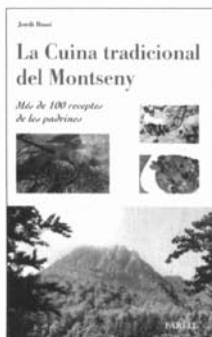
Durant l'any 2004 s'han publicat un bon nombre de treballs interessants que tenen la comarca del Vallès Oriental com a àmbit d'estudi, amb un interès remarkable. Cal destacar, primer, el llibre *Franquisme i poder polític a Granollers, 1939-1975*, resultat de la tesi doctoral de Joan Garriga, i que ha tingut un ampli ressò mediàtic no exempt de polèmica. Molt celebrat ha estat el volum de la col·lecció *Coneguem Granollers* dedicat als 150 anys del ferrocarril de Barcelona a Granollers, a càrrec de Jordi Baulies. Aprofitant una efemèride s'han publicat altres treballs de recerca històrica. És el cas dels 1.100 anys de Parets del Vallès, que ha donat lloc a la publicació de tres volums: un llibre col·lectiu, sota la direcció de l'historiador Jaume Dantí, que reconstrueix la història del municipi; un altre volum a càrrec de J. M. Martí, i finalment la *Petita història de Parets del Vallès*, amb text de M. Margarit i dibuixos de Pilarín Bayés. Dels autors A. Laglera, P. Martos i C. Plans, s'ha publicat una monografia sobre els 150 anys de la comunitat de monges vedrunes de Caldes de Montbui i també una altra sobre els 50 anys dels gegants de Castellterçol (1954-2004). A l'Ametlla, la commemoració del centenari de la coral Lo Lliri ha donat lloc també a un llibre monogràfic, a càrrec de Carles Badia Moret, recentment traspassat, i J. Puig i E. Puig. Sobre l'Ametlla cal destacar també el recull *Fets i gent* a càrrec de Mn. Joan Bellavista.

Altres monografies locals que han suposat treballs de recerca històrica notables són els de Josep M. Abril sobre les escoles a Sant Celoni de 1857 a 1939, resultat d'una iniciativa primer en forma d'exposició fotogràfica i que posteriorment es convertí en un llibre de prop de 300 pàgines; el volum de Xavier Pérez sobre la Cartoixa de Montalegre, i el llibre de J. Portals sobre la història del poble de Montseny. Cal afegir-hi el recull toponomàstic de Granera, que forma part de l'inventari general de toponomàstica del Vallès Oriental que, des de fa uns anys, està realitzant Enric Garcia-Pey. De caràcter més periodístic són els treballs de Paco Monja: *Qui és qui a Granollers* i *Les Franqueses: els nostres pobles i la nostra gent a través de la memòria popular*. El primer, va venir acompanyat d'un volum de F. Polo dedicat a la Garriga. Amb un caràcter més vivencial, cal afegir el llibre de J. Torrecillas sobre la vida política molletana des de l'any 1973. També s'han publicat diversos reculls fotogràfics d'àmbit local: el de Cardedeu, realitzat per Laura Martí dintre de la col·lecció *L'abans*, que s'edita en fascicles, i els de Figaró-Montmany i Tagamanent, realitzats, respectivament, per Jaume Oliver i Enric Vives.

En l'àmbit de ciències naturals, cal destacar el llibre de Meritxell Maymó *Les orquídiades del Montseny*, ressenyat en aquesta mateixa revista *Lauro*; la tesi de M. Sala sobre la conca de la Tordera i la *Guia del Parc de la serralada Litoral* de J. Juan. També el volum de J. M. Panareda, H. Escolà i A. M. Romo sobre els boscos de la Gar-

riga, el del Grup de Naturalistes d'Osona sobre el patrimoni natural d'Osona i del Vallès Oriental, editat amb un CD-Rom, i les *Actes de la IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i Corredor*. Sobre el Montseny cal destacar també la monografia de J. Tura i S. Bosch *El Montseny. Entorn i patrimoni*; les *Actes del congrés Els castells medievals a la mediterrània nord-occidental*, així com el dossier «Els fons d'Empúries, Cabrera i Bas de l'Arxiu Ducal de Medinaceli», publicat a la *Revista de Girona*. Completem aquest apartat amb el recull de *Llegendes del Montseny* realitzat per Apelles Mestres, i la descripció de 50 itineraris a peu, a càrrec de Francesc Roma.

Finalment, cal fer esment de les publicacions periòdiques. En primer lloc, el volum 19 de *Notes*, la publicació anual del Centre d'Estudis Molletans, que en aquesta ocasió va dedicar el seu espai monogràfic a les «Empreses emblemàtiques de la industrialització de Mollet del Vallès», com es detalla en una altra ressenya d'aquest número de *Lauro*. Trobem també l'anuari *Ponències*, del Centre d'Estudis de Granollers; el setè volum de *Campsentelles*, del Centre d'Estudis de Sant Fost, i el quart volum de *Quaderns de Vilamajor*, del Centre d'Estudis de Sant Pere de Vilamajor, aquest darrer titulat *Les feines antigues del bosc i la muntanya*, a càrrec de J. M. Garcia Burdoy. I encara han sortit també els números corresponents de les *Monografies del Montseny*, *La Sitja del Llop*, *La veu del Pelideu* i *Perxada*. A més de la revista *Lauro*, que l'any 2004 va publicar el seu número 25.

55è Aplec de Matagalls 2004. Amics Aplec de Matagalls. Viladrau, 2004, 88 pàg.

A. V.: «Primeres Jornades de Medi Natural de la Selva». *Quaderns de la Selva*, 16, Centre d'Estudis Selvatans. Santa Coloma de Farners, 2004, pàg. 5-36.

A. V.: «Els fons d'Empúries, Cabrera i Bas de l'Arxiu Ducal de Medinaceli». *Revista de Girona*, 227, Diputació de Girona, 2004, pàg. 58-85.

ABRIL, J. M.: *A estudi! Les escoles a Sant Celoni de 1857 a 1939*. Ajuntament de Sant Celoni, 2004, 270 pàg.

ACOSTA, J.: «La dona i la immigració no comunitària a Granollers i el seu entorn». *Ponències. Anuari del Centre d'estudis de Granollers 2003*, Associació Cultural de Granollers, 2004, pàg. 103-143.

ALBESA, C.: «Mossèn Anton a les muntanyes del Montseny». *Monografies del Montseny*, 19, Viladrau, 2004, pàg. 63-68.

ALEGRE, E.: *La història viscuda*. Consell Comarcal del Vallès Oriental, Granollers, 2004, 63 pàg.

AMBLÀS, O.: «Armament medieval i d'època moderna al castell de Montsoriu s. XIII-XVII (Arbúcies- St. Feliu de Buixalleu)». *Actes del congrés Els castells medievals a la mediterrània nord-occidental*. Museu Etnològic del Montseny, Arbúcies, 2004, pàg. 341-352.

APARICIO, E.; VARGAS, M. J.: «Influència de la variabilitat hidrològica sobre les poblacions de peixos a la riera de Fuirosos». *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Monografies, 38, Diputació de Barcelona, 2004, pàg. 119-122.

ARÚS, J.: «Mànegues, esclafits i caps de fibló. L'episodi del 17 d'agost de 2003». *Penell*, 16, Barcelona, 2004, pàg. 13-17.

ARCHE, A.; LÓPEZ-GÓMEZ, J.; MARZO, M.; i alt.: «The siliciclastic Permian-Triassic deposits in Central and Northeastern Iberian Peninsula (Iberian, Ebro and Catalan Basins): A proposal for correlation». *Geologica Acta*, vol. 2(4), Barcelona, 2004, pàg. 305-320.

ARMENGOL, C.; CANTON, R.; MURTRA, R.; i alt.: *Compartir escola. És possible una escola compartida a Granollers?* Ajuntament de Granollers, 2004, 74 pàg.

BADIA, C.; PUIG, J.; PUIG, E.; i alt.: *Coral Lo Lliri. Cent anys cantant 1903-2003*. Edicions R, l'Ametlla del Vallès, 2004. 190 pàg.

BALLESTER, D.: «Temps de revenja. Procés i execució de l'alcalde de Parets del Vallès Amadeu Pagès Xartó». In: Josep Fontana: *Història i projecte social*, Ed. Crítica, Barcelona, vol. II, pàg. 1745-1755.

BARRIOCANAL, C.; SALVÀ, M.: «Caracterització de l'avifauna de les suredes del Montnegre a la primavera: comparació amb les suredes gironines». *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Monografies, 38, Diputació de Barcelona, 2004, pàg. 123-128.

BASSI, J.: *La cuina tradicional del Montseny*. Farell Editors, Sant Vicenç de Castellet, 2004, 136 pàg.

BAULIES, J.: *El ferrocarril Barcelona - Granollers. 150 anys d'història ferroviària*. Coneguem Granollers 15. Ajuntament de Granollers, 2004. 104 pàg.

BELLAVISTA, J.: *Fent camí des de l'Ametlla*. Fets i gent. Ajuntament de l'Ametlla del Vallès, 2004, 460 pàg.

BLANCO, À.; CASTELLSAGUÉ, G.; CUMELLA, T.; i alt.: *Voreres infinites*. Associació Cultural de Granollers, 2004, 64 pàg.

BOADA, M.; BRONCANO, P.: «El picot negre al Montseny». *La Sitja del Llop*, 27, Campins, 2004, pàg. 22.

BOLTA, N.: *Arquitectura religiosa a les Franqueses del Vallès*. Ajuntament de les Franqueses del Vallès, 2004, 22 pàg.

BOMBÍ, A.: «El Pla de seguiment del Montnegre i el Corredor: estat actual i línies d'actuació prioritàries». *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Monografies, 38, Diputació de Barcelona, 2004, pàg. 15-18.

BOMBÍ, A.: «El seguiment meteorològic al Parc del Montnegre i el Corredor». *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Monografies, 38, Diputació de Barcelona, 2004, pàg. 21-25.

BOSCH, L.: «Carà i creu d'algunes coses de Sant Fost». *Campsentelles*, 7, Centre d'Estudis Santfostencs. Amics de Cabanyes, Sant Fost de Campsentelles, 2004, pàg. 21-25.

BUSQUETS, O.: «El Montseny: un nexe d'unió entre Jaume Bofill i Ferro i Marià Manent». *Monografies del Montseny*, 19, Viladrau, 2004, pàg. 17-30.

CABRA, J.; FONT, G.: «Els conjunts ceràmics de la fase d'abandonament del castell de Montsoriu. Segles XV-XVII». *Actes del congrés Els castells medievals a la mediterrània nord-occidental*. Museu Etnològic del Montseny, Arbúcies, 2004, pàg. 559-574.

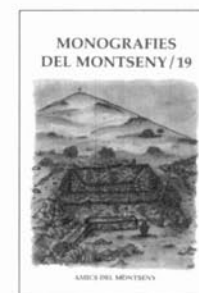
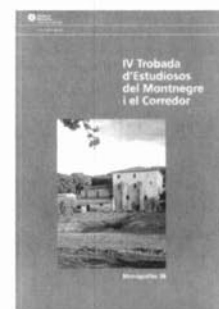
CAMPENY, R.: «El poblament d'amfibis del Montseny». *Monografies del Montseny*, 19, Viladrau, 2004, pàg. 175-194.

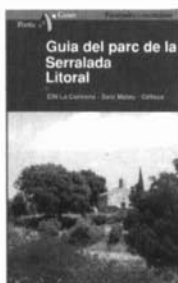
CAMPENY, R.; VILLERO, D.: «Distribució i estatus dels amfibis del Montnegre i el Corredor: actualització de la informació i línies futures de recerca». *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Monografies, 38, Diputació de Barcelona, 2004, pàg. 113-118.

CASADO, A.: «Recs i regants a la vall d'Arbúcies». *Perxada*, 35, Ajuntament d'Arbúcies, 2004, pàg. 26-29.

CENTELLAS, E.; REL, R.: «Aportació a la cartografia geològica del Montnegre per part de Jaume Almera i Eduard Brossa». *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Monografies, 38, Diputació de Barcelona, 2004, pàg. 27-31.

- CLARASÓ, H.: «Les successions de la família propietària del mas Tortadès». *Monografies del Montseny*, 19, Viladrau, 2004, pàg. 107-122.
- COMAS, J.; MARTÍ, R.; PRIMS, R.: *Escola Lluís Piquer. 75 anys*. Ajuntament de Parets del Vallès, 2004, 178 pàg.
- COMAS, P.: *La capella del Santíssim Salvador*. Parròquia de Sant Muç de Cànoves, 2004, 36 pàg.
- COMAS, P.: «Fa setanta-cinc anys del replantejament de la carretera de Dosrius. La iniciació del barri del Poble Sec». *Programa de Festes del Barri del Poble Sec*, Cardedeu, 2004, pàg. 21-27.
- COMAS, P.: «La vida i obra d'un patrici cardedeuenc. Tomàs Balvey i Bas. En el cinquantenari del seu traspàs». *Programa del 53è Aplec i 45è Concurs de colles sardanistes*. Cardedeu, 2004, pàg. 5-21.
- COMAS, P.: «Vint-i-cinc anys del recobriment de la democràcia. Les eleccions de l'any 1979». *Programa de la Fira de Sant Isidre*, Cardedeu, 2004, pàg. 84-98.
- COMES, P. DANTÍ, J.: «Rastres. Una eina pedagògica per al coneixement de la història local i comarcal». *Ponències. Anuari del Centre d'Estudis de Granollers 2003*, Associació Cultural de Granollers, 2004, pàg. 11-25.
- DANTÍ, J. (a cura de): *Des del cim de la torre, La domus d'Olivet*. Museu de Granollers, 2004, 38 pàg.
- DANTÍ, J. (a cura de): *Parets 9004-2004. Un poble, una parròquia*. Ajuntament de Parets del Vallès, 2004, 150 pàg.
- DANTÍ, J.: «Pagesos, menestrals i drets senyorials al segle XVIII. El capbreu del marquès de Rupit». *Estudis d'Història Agrària*, 17, Homenatge al Dr. Emili Giralt i Raventós, Publicacions de la Universitat de Barcelona, Barcelona, 2004, pàg. 349-358.
- EGIDO, J. M.: «Reserva de la biosfera Montseny. Un macizo que mira al mar». *Ambienta*, 33, Ministerio de Medio Ambiente, Madrid, 2004, pàg. 50-51.
- ESTRADA, F.; ROIGÈ, H.: «De l'ahir a l'avui: continuïtats i canvis en els masos del Montseny». *Ponències. Anuari del Centre d'Estudis de Granollers 2003*, Associació Cultural de Granollers, 2004, pàg. 27-66.
- FLAQUER, C.; TORRE, I.; ARRIZABALAGA, A.: «Dades sobre l'estudi de la fauna quiropterològica del Parc del Montnegre i el Corredor». *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Monografies, 38, Diputació de Barcelona, 2004, pàg. 129-133.
- FONT, G.; MATEU, J.; PUJADAS, S.; i alt.: «El comerç de la neu del Montseny en època moderna». *Monografies del Montseny*, 19, Viladrau, 2004, pàg. 133-156.
- FONT, G.; PUJADAS, S.: «La Torre d'en Pega o de Busquets i el castell de Montsoriu». *Aquí, Riells i Viabrea*, 59, Ajuntament de Riells i Viabrea, 2004, pàg. 36-37.
- FRACASSO, L.: «El desafío de la participación comunitaria en la gestión integrada del Parque del Garraf: las enseñanzas del viejo Montseny». *IV Trobada d'Estudiosos del Garraf*. Monografies 37, Diputació de Barcelona, Barcelona, 2004, pàg. 27-34.
- FRANCOLÍ, A.: «L'Ateneu de Mollet. Influències en un poble». *Notes*, 19, Centre d'Estudis Molletans, Mollet del Vallès, 2004, pàg. 99-105.
- FUSTÉ, G.: «Gerro d'Antoni Cumella (1980)». *Lauro*, 25, Museu de Granollers, 2004, pàg. 94-96.
- GARCIA, J. M.: «El "sindicat" de Sant Pere». *Pelideu*, 17, Sant Pere de Vilamajor, 2004, pàg. 6-9.
- GARCIA, J. M.: «La cria d'abelles, abans i ara (I i II)». *Pelideu*, 18 i 19, Sant Pere de Vilamajor, 2004, pàg. 22-26 i 14-17, respect.
- GARCIA, J. M.: *Les feines antigues del bosc i la muntanya*. Quaderns de Vilamajor, 4, Centre d'Estudis de Sant Pere de Vilamajor, 2004, 104 pàg.
- GARCIA, L.: «Les restes d'au del castell de Montsoriu i el consum d'ocells durant l'edat mitjana». *Actes del congrés Els castells medievals a la mediterrània nord-occidental*. Museu Etnològic del Montseny, Arbúcies, 2004, pàg. 353-362.
- GARCÍA, E.; QUEROL, E.; SERRA, A.; i alt.: «Canvi ambiental global al municipi de Viladrau». *Monografies del Montseny*, 19, Viladrau, 2004, pàg. 221-233.
- GARCIA-PEY, E.: *Granera. Recull toponomàstic*. Societat d'Onomàstica. ICC, 2004, 100 pàg.
- GARCIA-PEY, E. (a cura de): *Els Sanitjas de Gualba*. Gualba, 2004, 96 pàg.
- GARRABOU, R.; TELLO, E.: «Constructors de paisatges. Amos de masies, masovers i rabassaires al territori del Vallès (1716-1860)». In: Josep Fontana: *Història i projecte social*, Ed. Crítica, Barcelona 2004, vol. I, pàg. 83-104.
- GARRELL, F.: *Balonmanistes d'onze*. Tarafa Ed., Granollers, 130 pàg.
- GARRIGA, J.: *Franquisme i poder polític a Granollers 1939-1975*. Publ. Abadia de Montserrat, 2004, 444 pàg.
- GARRIGA, J.: «El bombardeig de Granollers». In: *La Guerra Civil a Catalunya 1936-1939*. Vol 3. Edicions 62, Barcelona, pàg. 122-126.
- GASCH, R.: *D'un temps sense esperança. De Palau a San Marcos*. Ed. Montflorit, Cerdanyola del Vallès, 2004, 240 pàg.
- GÁZQUEZ, A.: «Alguns trets sobre els climes del Montseny». *Monografies del Montseny*, 19, Viladrau, 2004, pàg. 207-219.
- GINEBRA, R.: «Inversions de la Comunitat de Beneficiats de la Pietat de Vic en el Montseny al segle XVIII. La configuració d'un gran patrimoni coherent». *Monografies del Montseny*, 19, Viladrau, 2004, pàg. 81-106.

- GOMÀ, J.: «Les diatomees bentòniques de la Tordera: diversitat i utilització com a indicadors de la qualitat biològica de l'aigua». *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Monografies, 38, Diputació de Barcelona, 2004, pàg. 37-45.
- GÓMEZ, J.: «L'esclafit del 17 d'agost de 2003 a Tona». *Penell*, 18, Barcelona, 2004, pàg. 22-24.
- GOÑI, J.: «La maçoneria catalana a finals del segle XIX: la lògia Montseny de Breda (1886)». *La Veu de Breda*, 4, Ajuntament de Breda, 2004, pàg. 12-13.
- GRUP NATURALISTES D'OSONA: *El patrimoni natural d'Osona i el Vallès Oriental*. Fundació Universitària Martí l'Humà, la Garriga, 2004, 40 pàg. i CD-ROM.
- GUIU, J.: «La pelleria». *Notes*, 19, Centre d'Estudis Molletans, Mollet del Vallès, 2004, pàg. 185-198.
- GUTIÉRREZ, C.: «Aplicació del pla de conservació de la flora vascular al Parc del Montnegre i el Corredor». *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Monografies, 38, Diputació de Barcelona, 2004, pàg. 61-65.
- GUTIÉRREZ, C.: «Establiment de parcel·les i transsectes de seguiment permanent». *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Monografies, 38, Diputació de Barcelona, 2004, pàg. 67-69.
- HOYO, M. P.; LLORENS, L.; LLISTOSELLA, J.: «Noves dades sobre fongs ibèrics». *Revista Catalana de Micologia*, 26, Barcelona, 2004, pàg. 33-41.
- JUAN, J. (a cura de): *Guia del Parc de la Serralada Litoral*. Ed. Pòrtic, Barcelona, 2004, 124 pàg.
- JUAN-MUNS, N.: «Els peixos en la dieta de Montsoriu». *Actes del congrés Els castells medievals a la mediterrània nord-occidental*. Museu Etnològic del Montseny, Arbúcies, 2004, pàg. 375-379.
- LAGLERA, A.; MARTOS, P.; PLANS, C.; i alt.: *50 anys de gegants. Castellterçol 1954-2004*. Geganters de Castellterçol, 2004, 156 pàg.
- LAGLERA, A.; MARTOS, P.; PLANS, C.; i alt.: *Les Vedrunes a Caldes. 150 anys de servei al poble*. Fundació Caixa de Sabadell, Caldes de Montbui, 2004, 144 pàg.
- Lluís Montané i Mollfulleda. *El mediterranisme dinàmic*. Fundació Municipal Joan Abelló, Mollet del Vallès, 2004, 120 pàg.
- LOBO, A.: «Projecte SARFOR: una campanya amb radar aerotransportat al Corredor». *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Monografies, 38, Diputació de Barcelona, 2004, pàg. 71-73.
- LÓPEZ, A.; RIERA, M.: «Intervencions recents (1997-2001) a l'oppidum del turó del Montgròs (el Brull, Osona)». *Tribuna d'Arqueologia*, 2000-2001, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2004, pàg. 135-185.
- LÓPEZ, A.; RIERA, M.: «Resultats de les excavacions de 1997 a 2001 a l'oppidum del turó del Montgròs (el Brull, Osona)». *Actes de*

les jornades d'arqueologia i paleontologia 2001, volum 1: Margarita Genera (coord.), Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2004, pàg. 267-282.

- LÓPEZ, A.; RIERA, M.: «La fortificació medieval del turó de Montgròs (el Brull, Osona, Barcelona)». *Actes del congrés Els castells medievals a la mediterrània nord-occidental*. Museu Etnològic del Montseny, Arbúcies, 2004, pàg. 473-481.
- MARGARIT, M.; BAYÉS, P.: *Petita història de Parets del Vallès*. Ed. Mediterrània, Barcelona, 18 pàg.
- MARTÍ, L.: *L'abans. Cardedeu recull gràfic 1885-1965*. Ed. Efadòs, el Papiol, 2004, 654 pàg.
- MARTÍ, D.: «Arquitectura i urbanisme a Arbúcies (II i III)». *Pexada*, 33 i 34: Ajuntament d'Arbúcies, 2004, p. 29-33 i 29-33, respect.
- MARTÍ, D.: «En Peret Clapés, music vocacional i home de bé». *Pexada*, 35, Ajuntament d'Arbúcies, 2004, pàg. 30-32.
- MARTÍ, D.: «Història econòmica d'Arbúcies (III)». *Pexada*, 35, Ajuntament d'Arbúcies, 2004, pàg. 36-39.
- MARTÍ, J. M.: *Sant Esteve de Parets del Vallès. Fa mil cent anys*. Ajuntament de Parets del Vallès, 2004, 42 pàg.
- MAS-PLA, J.; NEGRE, C.; BOADA, M.: «Ús de les dades hidrològiques com a indicadors de la qualitat ambiental de la Tordera». *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Monografies, 38, Diputació de Barcelona, 2004, pàg. 47-51.
- MASPONS, M. P.: *Llegendari. Maria de Bellloc*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 2004, 160 pàg.
- MATEOS, E.; VILA, M.; ROMERO, R.: «Presència de planàries terrestres del gènere *Microplana* (*Plathelminthes*, *Tricladida*, *Terricola*) al Parc del Montnegre i el Corredor». *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Monografies, 38, Diputació de Barcelona, 2004, pàg. 101-104.
- MATEU, J.: *Fargues de Catalunya i Andorra*. Barcelona: Rafael Dalmau, Editor, 2004, 141 pàg.
- MAYMÓ, M.: *Les orquídes del Montseny*. Museu de Granollers, 2004, 156 pàg.
- MENCHON, J.: «Resultats de la primera campanya d'excavació al castell del Brull (Osona)». *Actes del congrés Els castells medievals a la mediterrània nord-occidental*. Museu Etnològic del Montseny, Arbúcies, 2004, pàg. 483-490.
- MESTRES, A.: *Llegendes del Montseny*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 2004, 128 pàg.
- MIRALLES, M.; STEFANESCU, C.: «Les papallones diürnes del Montnegre. Deu anys de seguiment amb la metodologia del BMS». *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Monografies, 38, Diputació de Barcelona, 2004, pàg. 105-112.

MONJA, P.: *Qui és qui a Granollers*. Ed. Rourich, Sant Cugat del Vallès, 170 pàg.

MONJA, P.: *Les Franqueses: els nostres pobles i la nostra gent a través de la memòria popular*. Ajuntament de les Franqueses del Vallès, 2004, 134 pàg.

MORETÓ, J.: «La farinera Moretó». *Notes*, 19, Centre d'Estudis Molletans, Mollet del Vallès, 2004, pàg. 163-183.

MUNTAL, J.: «Plànol de la muralla carlina de Granollers (1875)». *Lauro*, 25, Museu de Granollers, 2004, pàg. 97-102.

NAVARRRO, J.: «La repressió del primer franquisme a Granollers (1939-1944)». *Ponències. Anuari del Centre d'Estudis de Granollers 2003*, Associació Cultural de Granollers, 2004, pàg. 159-166.

NAVÀS, F.; ROSELL, C.: «Seguiment de l'evolució demogràfica del senglar (*Sus scrofa*) al Parc del Montnegre i el Corredor». *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Monografies, 38, Diputació de Barcelona, 2004, pàg. 141-145.

NINYEROLA, M.; ROURE, J.M.; PONS, X.: «Efectes del canvi climàtic sobre el paisatge del Parc del Montnegre i el Corredor». *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Monografies, 38, Diputació de Barcelona, 2004, pàg. 33-36.

NONÓ, B.; GIRONELLA, A.: «La presència d'una dama al claustre. Estudi i edició del testament i la inscripció funerària d'Elionor de Cabrera». *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, Volum XLV: Institut d'Estudis Gironins, Girona, 2004, pàg. 457-470.

OLIVER, J.: *Figaró - Montmany*. Imatges i records 136. Viena Ed. Barcelona, 2004, 60 pàg.

OLIVER, J.: «La Guerra del Francès i el vot de poble de la parròquia de Vallcàrcara». *Monografies del Montseny*, 19, Viladrau, 2004, pàg. 47-62.

OLIVER, J.; APREN: *Pas a pas. 3 excursions per conèixer la natura, el paisatge i la història de Figaró - Montmany*. Ajuntament de Figaró - Montmany, 2004, 28 pàg.

ORTOLL, J.E.: «Sant Llop». *Aquí, Riells i Viabrea*, 61, Ajuntament de Riells i Viabrea, 2004, pàg. 18-20.

PAGÈS, J.; GUTIÉRREZ, C.; MORA, J.: «Avis savis. En Pepito de can Pau Foguera». *La Sitja del Llop*, 27, Campins, 2004, pàg. 6-9.

PANIKKAR, A.: «Els estius a ca l'Herbolari abans de la Guerra Civil». *Monografies del Montseny*, 19, Viladrau, 2004, pàg. 31-35.

Parc de la Serralada Litoral. Memòria d'actuació 2003. Parc Serralada Litoral, 2004, 32 pàg.

Parc Natural del Montseny. Memòria 2003. Servei de Parcs Naturals, Diputació de Barcelona, 2004, 121 pàg.

Parc Natural del Corredor-Montnegre. Memòria 2003. Servei de Parcs Naturals, Diputació de

Barcelona, 2004, 96 pàg.

PANAREDA, J. M.; ESCOLÀ, H.; ROMO, A. M.: *Els boscos de la Garriga*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 2004, 47 pàg.

PANAREDA, J. M.; SALVÀ, M.; NUET, J.: «Análisis e interpretación de las superficies de los tipos de vegetación y usos del suelo del Parque Natural del Montseny (Barcelona, Girona)». In: *Estudios en Biogeografía 2004*. (J. M. Panareda, M. E. Arozena, C. Sanz i N. López (coord.)), Aster Editorial, Terrassa, 2004, pàg. 107-116.

PANAREDA, J. M.; NUET, J.: «El paisatge vegetal dels cingles d'en Jeroni (Montseny)». *Monografies del Montseny*, 19, Viladrau, 2004, pàg. 165-174.

PANAREDA, J. M.; SALVÀ, M.: «Criteris de valoració del paisatge vegetal per a la gestió del Parc del Montnegre i el Corredor». *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Monografies, 38, Diputació de Barcelona, 2004, pàg. 81-84.

PASCUAL, S.: «Les barreres arquitectòniques de Mollet del Vallès». *Notes*, 19, Centre d'Estudis Molletans, Mollet del Vallès, 2004, pàg. 133-144.

PAVÓN, D.: «El patrimoni hidràulic de la riera de Pineda. La restauració del molí fariner de can Marquès». *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Monografies, 38, Diputació de Barcelona, 2004, pàg. 91-97.

PÉREZ, C.; TINTÓ, L. (a cura de): *Records de Granollers Pere Cornellas i Aligué 1975-1998*. Ajuntament de Granollers, 2004, 76 pàg.

PÉREZ, F.: «Els orígens del cristianisme al Baix Vallès». *Campsentelles*, 7, Centre d'Estudis Santfostencs. Amics de Cabanyes, Sant Fost de Campsentelles, 2004, pàg. 9-20.

PÉREZ, F.: «Mn. Daniel Monserdà, rector de Sant Fost». *Campsentelles*, 7, Centre d'Estudis Santfostencs. Amics de Cabanyes, Sant Fost de Campsentelles, 2004, pàg. 93-120.

PÉREZ, X.: *La Cartoixa de Montalegre*. Ed. Rafael Dalmau, Barcelona, 215 pàg.

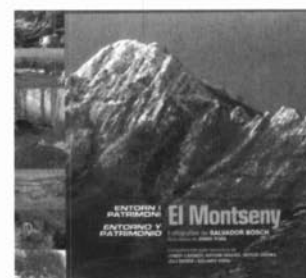
PÉREZ, X.: «El cadastre de Sant Fost de 1766». *Campsentelles*, 7, Centre d'Estudis Santfostencs. Amics de Cabanyes, Sant Fost de Campsentelles, 2004, pàg. 21-35.

PLADEVALL, A.: «Algunes notícies sobre el bandolerisme a Arbúcies». *Monografies del Montseny*, 19, Viladrau, 2004, pàg. 37-46.

PLANAS, J.: «L'agricultura al Vallès Oriental: canvis en l'estructura productiva entre 1860 i 1930». *Lauro*, 25, Museu de Granollers, 2004, pàg. 17-34.

PLANAS, J.: «La depuració de funcionaris municipals de Granollers (1939)». *Ponències. Anuari del Centre d'Estudis de Granollers 2003*, Associació Cultural de Granollers, 2004, pàg. 147-158.

PLANAS, J.: «Aigua i conflicte territorial. La Junta de Defensa de les Aigües del Mogent i altres afluent del Besòs (1910-1936)». *Estudis d'Història Agrària*, 17, 2004, pàg.: 687-704.

- PLANAS, J.: «De poble agrícola a ciutat industrial: els inicis de la industrialització a Mollet del Vallès». *Notes*, 19, Centre d'Estudis Molletans, Mollet del Vallès, 2004, pàg. 145-161.
- PLANELLAS, J.: «Curiositats de Mollet, del 1880 al 1893, de la llibreta d'en Joan Tura i Pedragosa». *Notes*, 19, Centre d'Estudis Molletans, Mollet del Vallès, 2004, pàg. 91-97.
- POLO, F.: *Qui és qui a la Garriga*. Ed. Rourich, Sant Cugat del Vallès, 205 pàg.
- PORCEL, E.: «El pou de glaç de can Donadéu». *Campsentelles*, 7, Centre d'Estudis Santfostencs. Amics de Cabanyes, Sant Fost de Campsentelles, 2004, pàg. 37-45.
- PORTALS, J.: *Montseny, història d'un poble*. Llibreria El Set-ciències, Arenys de Mar, 2004, 384 pàg.
- PORTALS, J.: «La febre dels minerals al Montseny al voltant del 1900». *Monografies del Montseny*, 19, Viladrau, 2004, pàg. 157-164.
- PRAT, E.: «Entrevista a Pere Báscones. Una visió de l'art des de les noves tecnologies». *Lauro*, 25, Museu de Granollers, 2004, pàg. 50-59.
- PUIGFERRAT, C.: «Les fonts dels Tonencs a Matagalls». *Monografies del Montseny*, 19, Viladrau, 2004, pàg. 69-80.
- Quadernets de Vilamajor*, núm. 1. Centre d'Estudis de Sant Pere de Vilamajor, 2004, 28 pàg.
- RABASA, A.: «Derbi vuitanta anys d'història». *Notes*, 19, Centre d'Estudis Molletans, Mollet del Vallès, 2004, pàg. 199-208.
- RAGUÉ, J.; SALICHS, J.; RENAU, X.: «El temps de Gualba». *La Sitja del Llop*, 27, Campins, 2004, pàg. 14.
- RASCHE, E.: «La lluita contra els incendis forestals al Parc Natural del Montnegre i el Corredor». *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Monografies, 38, Diputació de Barcelona, 2004, pàg. 11-14.
- RELAT, P.: «Les indústries químiques del Vallès». *Notes*, 19, Centre d'Estudis Molletans, Mollet del Vallès, 2004, pàg. 209-212.
- RICO, M.: «Els canvis en el paisatge del Vallès: l'exemple de Lliçà de Vall». *Ponències. Anuari del Centre d'Estudis de Granollers 2003*, Associació Cultural de Granollers, 2004, pàg. 67-102.
- RIERA, S.: «L'esquirol al Montnegre i el Corredor». *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Monografies, 38, Diputació de Barcelona, 2004, pàg. 135-139.
- ROMA, F.: *El Montseny. 50 itineraris a peu*. Cossetània Edicions, Valls, 2004, 168 pàg.
- RUEDA, J. M.; TURA, J.: «Montsoriu: gènesi, evolució i decadència d'un gran castell medieval». Actes del congrés *Els castells medievals a la mediterrània nord-occidental*. Museu Etnològic del Montseny, Arbúcies, 2004, pàg. 37-66.
- SABATER, S.; ACUÑA, V.; ARTIGAS, J.; i alt.: «Ecologia d'un riu forestat al Montnegre i el Corredor: la riera de Fuirosos». *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Monografies, 38, Diputació de Barcelona, 2004, pàg. 53-55.
- SALA, M.: *La cuenca de la Tordera. Estudio geomorfológico*. Editorial Milenio, Lleida, 2004, 160 pàg.
- SALES, J.: «Plantes medicinals d'avantguarda al Montseny (IV)». *Monografies del Montseny*, 19, Viladrau, 2004, pàg. 195-205.
- SALES, J.: «Excavació arqueològica d'una necròpolis tardoantiga o altmedieval al turó del Prat d'Orí». *Monografies del Montseny*, 19, Viladrau, 2004, pàg. 123-131.
- SALVADÓ, I.; VILA, L.: «Sant Genís de Tapiols: del món romà al món medieval». *Lauro*, 25, Museu de Granollers, 2004, pàg. 5-16.
- SÁNCHEZ, S.: «Anàlisi de la qualitat de la vegetació de ribera a la Tordera». *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Monografies, 38, Diputació de Barcelona, 2004, pàg. 75-79.
- SAÑA, M.; CUETO, M.: «Adquisició, processament i consum dels animals entre els segles XII i XVI. Anàlisi arqueològica de les restes de fauna recuperades al castell de Montsoriu». Actes del congrés *Els castells medievals a la mediterrània nord-occidental*. Museu Etnològic del Montseny, Arbúcies, 2004, pàg. 327-339.
- STEFANESCU, C.; DANTART, J.: «*Microlepidoptera (Crambidae)* nous o interessants per a la fauna catalana i ibèrica (V)». *Butlletí Societat Catalana Lepidopterologia*, 92, Barcelona, 2004, pàg. 69-74.
- STEFANESCU, C.; DANTART, J.: «Sobre la utilització de plantes nutrícies per *Anthocharis cardamines* L. al sud d'Europa (*Lepidoptera: Pieridae*)». *Butlletí Societat Catalana Lepidopterologia*, 92, Barcelona, 2004, pàg. 31-42.
- STEFANESCU, C.: *Cynthia. Butlletí del Butterfly Monitoring Scheme a Catalunya*, 3, Museu de Granollers, 2004, 20 + 8 pàg.
- STEFANESCU, C.: «Seasonal change in pupation behaviour and pupal mortality in a swallowtail butterfly». *Animal Biodiversity and Conservation*, 27.2, Museu de Zoologia de Barcelona, 2004, pàg. 25-36.
- SUÁREZ, M. A.: «De can Fàbregas a Sedunión». *Notes*, 19, Centre d'Estudis Molletans, Mollet del Vallès, 2004, pàg. 213-230.
- SUREDA, M. J.: «Nota sobre el capitell esculpit trobat al castell del Brull (Osona)». Actes del congrés *Els castells medievals a la mediterrània nord-occidental*. Museu Etnològic del Montseny, Arbúcies, 2004, pàg. 491-494.
- TABARÉS, M.; LLISTOSELLA, J.; ROCA-BRUNA, A.: «Fongs nous o poc citats a Catalunya. VI». *Revista Catalana de Micologia*. Barcelona, 2004, pàg. 43-58.
- TENAS, M.; ROBLES, L.: «El Museu Municipal de Montmeló». *Lauro*, 25, Museu de Granollers, 2004, pàg. 60-65.
- TERÉS, G.; FERNÁNDEZ, M.: *Teatre de Ponent. El teatre alternatiu. Reflexions des de la perifèria*. Amics del Teatre de Ponent, Granollers, 2004, 182 pàg.
- TORRE, I.; ARRIZABALAGA, A.; FLAQUER, C.: «Three methods for assessing richness and composition of small mammal communities». *Journal of Mammalogy*, 85 (3), pàg. 524-530.
- TORRE, I.; FLAQUER, C.: «Trampeig fotogràfic de carnívors al Parc Natural del Montnegre i el Corredor». *Lauro*, 25, Museu de Granollers, 2004, pàg. 35-49.
- TORRECILLAS, J.: *Retalls 1973-2003. Una història política molletana*. Ajuntament de Mollet del Vallès, 2004, 304 pàg.
- TORRENTS, J.: «Els caçadors de Sant Fost». *Campsentelles*, 7, Centre d'Estudis Santfostencs. Amics de Cabanyes, Sant Fost de Campsentelles, 2004, pàg. 47-64.
- TRIADÚ, J.: *Pregó de la Fira i Festes de l'Ascensió 2003*. Ajuntament de Granollers, 2004, 16 pàg.
- TURA, J.; BOSCH, S.: *El Montseny. Entorn i patrimoni*. Diputació de Girona, 2004, 130 pàg.
- TURA, J.: «Història econòmica d'Arbúcies. Dels anys 70 al segle XXI». *Perxada*, 36, Ajuntament d'Arbúcies, 2004, pàg. 39-43.
- USCATESCU, A. (coord.): *Atles d'arqueologia urbana de Granollers*. Col. Atles d'Arqueologia Urbana de Catalunya, vol. 1. Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2004, 172 pàg. i CD-ROM.
- VILÀ, R.: «Ocells singulars de la Vall d'Arbúcies (II)». *Perxada*, 34, Ajuntament d'Arbúcies, 2004, pàg. 26-27.
- VILAGINÉS, J.: «Els orígens de Parets (904). El primer document i els seus protagonistes». *Notes*, 19, Centre d'Estudis Molletans, Mollet del Vallès, 2004, pàg. 49-66.
- VIVES, E.: *Tagamanet*. Imatges i records 129. Viena Ed. Barcelona, 2004, 60 pàg.
- ZAMORANO, R.: «El procés industrialitzador». *Perxada*, 33, Ajuntament d'Arbúcies, 2004, pàg. 38-43.
- ZAMORANO, R.: «Història econòmica d'Arbúcies (II)». *Perxada*, 34, Ajuntament d'Arbúcies, 2004, pàg. 38-43.

Notícies

del Museu de Granollers

EXPOSICIONS

Des del cim de la torre La domus d'Olivet (Canovelles) des del 7 de maig fins al 7 de novembre de 2004

Entre les tasques més paradigmàtiques que ha de desenvolupar un museu hi ha, sens dubte, les d'organitzar, promoure, coordinar i difondre projectes que ajudin a incrementar el coneixement de la nostra història i a preservar el patrimoni moble i immoble.

El projecte de recerca, conservació i difusió *Domus d'Olivet*, que amb el suport material i humà diferents administracions hem gestionat conjuntament, és un exemple que esdevé un altre dels elements perdurables de la mostra i que s'ha presentat al Museu de Granollers després de 10 anys d'investigació.

El que va començar amb una sinergia entre l'interès i la curiositat que suscitaven uns pergamins curosament preservats, va continuar, després de llur lectura i interpretació, amb el treball i la intuïció de l'historiador vallesà Jaume Dantí, que van portar a la recerca i prospecció d'indrets que s'hi esmentaven i que, d'alguna manera, encara conservaven el record en la toponímia actual, i va concloure amb la identificació i el descobriment del jaciment arqueològic, a l'extrem occidental del terme municipal de Canovelles.

Les campanyes d'excavació arqueològica que van tenir lloc des

del 1994 fins al 1999 es van fer amb el suport de l'Ajuntament de Canovelles, la supervisió científica i tècnica del seguiment arqueològic preceptiu i la implicació dels Serveis Territorials del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. El treball de camp es va portar a terme també amb la col·laboració d'estudiants del departament d'història medieval de la Universitat de Barcelona i la participació d'alumnes de l'IES Belulla.

Una domus era un edifici rural de la petita noblesa, de construcció sòlida, amb cert caràcter de defensa i unes dimensions notables. Sovint l'origen era una torre.

Imatge de l'exposició *Des del cim de la torre. La domus d'Olivet (Canovelles)*. (Fotografia: Pere Cornellas, MDG)

EXPOSICIONS

La domus d'Olivet estava situada sobre un aturonament o mota, al marge esquerre del torrent del mateix nom, ara anomenat de can Canyelles, a prop de l'antic camí romà de Mataró a Caldes de Montbui i del que es dirigia a Bigues i a Riells del Fai.

La domus d'Olivet, coneguda fins fa poc també com a castell dels Moros, estava a uns centenars de metres de l'església de Santa Justa (s. XI) i a poca distància de can Marquès (documentada des del segle XIV).

En una societat que es caracteritzava pel domini dels senyors, de la noblesa i de l'alt clergat, sobre la resta de la població, la domus d'Olivet esdevé un signe d'aquell poder. Els senyors d'Olivet, des del segle X, controlaven un territori del Vallès situat en el límit entre Canovelles, l'Ametlla i Lliçà d'Amunt. El que primer era una única torre rodona es convertí, a partir del segle XII, en una casa forta on podia residir el mateix senyor.

La importància del senyoriu es manifestava per la quantitat de masos i de pagesos que en depenien, les rendes que se'n despenien i la capacitat d'incidència sobre el territori. No hi ha dubte

que es tractava d'un domini ben delimitat, ja que el nom d'Olivet s'emprava també en relació amb el torrent que travessa la vall, així com amb la parròquia propera de Santa Justa. Si més no des del segle XIV, els senyors d'Olivet, aleshores els Riudeperes, també percebien una part dels drets sobre el mercat de Granollers.

La domus, com a casa fortificada d'una família noble, disposava de tots els elements propis d'aquell grup social. La residència tenia un caràcter defensiu que es manifestava amb la torre i amb l'utillatge personal, com era la cota de malla o les llances. El poder i la riquesa de la família es reflectien en els objectes d'embelliment, com ara penjolls, alguns decorats amb esmalts, els guarniments dels cavalls o la qualitat de la vaixel·la.

Tanmateix, els senyors vivien de la renda que els aportaven els pagesos, i a la domus d'Olivet no hi faltaven els llocs per guardar el gra, les eines per al treball del camp o els estris de cuina més propis de la pagesia.

Arribats al segle XV la crisi havia fet davallar la població i els senyors s'havien traslladat a la vila, a Granollers. El 1454 la casa estava

enrunada i era cedida en emfiteusi a uns pagesos del mateix domini.

Les excavacions realitzades des del 1995, amb el patrocini de l'Ajuntament de Canovelles, han permès concloure que la domus es va enderrocar a causa d'un incendi i que probablement ja no fou reconstruïda.

La domus i els seus senyors es preocupaven de la defensa del territori, però vivien de la diversitat de rendes que aportaven els pagesos i les terres que feien conrear directament. Per aquest doble caràcter, s'han trobat dins de la casa tant els objectes propis dels senyors, de luxe i de defensa, com les eines i l'utillatge quotidià de la pagesia de l'època. L'ensorrament precipitat i el fet de no haver estat reutilitzada han fet de la domus d'Olivet un jaciment d'un valor arqueològic extraordinari, excavat amb el suport de l'Ajuntament de Canovelles, des del 1994 fins al 1999, en sis campanyes de mig mes. Els materials resultants d'aquestes intervencions han estat restaurats, en bona part, pel Servei de Restauració de Béns Mobles de la Generalitat de Catalunya, la qual els ha dipositat al Museu de Granollers.

EXPOSICIONS

Fotografia de natura

Museu de Granollers Ciències Naturals del 16 de gener al 29 de febrer de 2004

Des del 16 de gener al 29 de febrer de 2004 es va poder visitar a la sala d'exposicions del Museu de Ciències Naturals de Granollers l'exposició *Fotografies de natura*, produïda per l'ADENC amb el suport de la Fundació Caixa Sabadell. Aquesta exposició conté una selecció de 77 imatges del I Concurs de Fotografia de Natura, organitzat per l'ADENC i la Fundació Caixa Sabadell, i fins ara s'ha pogut visitar en diferents municipis de Catalunya. La mostra, feta a partir de les prop de 1.200 fotografies que es van presentar al I Concurs, recull les fotografies premiades en les categories general i jove i un conjunt d'obres que tenen com a motiu temes com els ocells, els animals marins, els arbres o paisatges en diferents èpoques de l'any. La mostra ha estat visitada per 618 persones.

Mallerenga
emplomallada.
(Fotografia:
David Elias i
Cunill)

Orquídies a la Calma i nou llibre sobre les orquídies del Montseny

El 5 de març el Museu de Granollers Ciències Naturals inaugura l'exposició *Orquídies a la Calma*, realitzada per Meritxell Maymó i produïda per La Calma, Parc Etnològic de Tagamanent. Aquesta exposició va néixer amb l'objectiu de donar a conèixer l'existència d'orquídies al Montseny, tenint en compte que són poc conegudes popularment i fins i tot poc estudiades encara avui. El Montseny, precisament, és una zona amb una notable diversitat d'orquídies silvestres. L'exposició *Orquídies a la Calma* mostra les diferències entre les orquídies silvestres de casa nostra i les orquídies exòtiques tropicals, explica les principals característiques de les espècies presents al Montseny i vol fomentar conductes responsables envers la natura i el medi ambient, a fi d'evitar situacions com la recol·lecció d'orquídies per fer-ne rams o senzillament per curiositat. Aquesta exposició ja es va mostrar l'any passat en els equipaments de la Diputació de Barcelona del Bellver i l'Agustí, a Tagamanent, on va ser visitada per unes 2.000 persones. Conscients del seu interès i de la bona acollida que va tenir, el Museu de Granollers Ciències Naturals va considerar oportú exposar-la a Granollers, amb una acollida de 1.570 perso-

nes, per tal d'ampliar la seva difusió coincidint amb l'època de floració de la majoria d'orquídies del Montseny. Es van programar algunes activitats complementàries a l'exposició: d'una banda, es feren quatre sortides guiades pel Montseny, dins de la programació de sortides del Museu, i d'altra banda, es presentà el catàleg *Les orquídies del Montseny*, obra de Meritxell Maymó amb fotografies d'Esteve Clapés, Joaquim Ferrándiz, Cesc Garsot, Jofre Ninou, Carme Nogués, Miquel Ranea, Marí Sallés, Jordi Vila, Jaume Viure i Christopher Witty. Aquest llibre de 156 pàgines, editat pel Museu amb el suport d'ACSA, ens acosta a les orquídies d'aquest espai natural i està magníficament il·lustrat.

Vista de l'exposició a la sala temporal del Museu. (Fotografia: Meritxell Maymó)

EXPOSICIONS

Col·lecció de fotografies del Museu d'Etnologia de Barcelona

del 18 de maig al 31 d'octubre de 2004

El Museu de Granollers presentà des del dia 18 de maig (Dia Internacional dels Museus) fins al 31 d'octubre, l'exposició *Festes, personatges i patrimoni del Vallès*. Es tracta d'una col·lecció de fotografies antigues cedides pel Museu d'Etnologia de Barcelona, de temàtica bàsicament de patrimoni etnogràfic, en la qual hi ha des d'algunes festes tradicionals de la nostra comarca, amb balls de gitanes, de bastons i de gegants, fins a les de Sant Antoni i carnaval. També hi ha una petita mostra de patrimoni arquitectònic i de personatges populars.

Carnaval de 1906 a la Garriga.

Ball de Gitanes, vestint el pal.

(Fotografia: Fons del Museu d'Etnologia de Barcelona)

Aquestes fotografies, que abasten la primera meitat del segle xx, són d'autor desconegut, si bé, en algun cas, poden tenir alguna relació amb el folklorista i etnòleg Violant i Simorra o amb alguns dels seus col·laboradors o deixebles. Cal destacar entre les més antigues les del ball de gitanes del carnaval de 1906 i 1907 a la Garriga, Cardedeu, Llinars del Vallès i el Parc Güell de Barcelona. Són també remarcables les estampes del mercat de Granollers de 1919, del feinejar de pastors i traïners al Montseny i d'alguns personatges que interpretaven música popular i tradicional.

Pel que fa a mitjan segle xx cal destacar un ampli i excel·lent reportatge del que sembla un concurs o un aplec de diverses colles de balls de gitanes als prats erms que hi havia el 1947 entre l'antiga via del tren de Girona i l'Hospital de Granollers, als voltants d'on actualment hi ha el camp de futbol. També hi ha tres reportatges més: la dansa de la festa de Sant Antoni Abat a Caldes de Montbui, el 1952, el ball de gitanes al carnaval de Martorelles el 1956 i la dansa de Castellterçol a la festa major de 1959. A aquest darrer municipi i al mateix any pertanyen també la desena de fotografies de patrimoni arquitectònic.

Voreres infinites

Des del 30 de març al 9 de maig es va presentar a l'Espai Obert del Museu l'exposició *Voreres infinites*, segona producció de l'Associació Cultural en el cicle *Granol·leig* i que s'havia iniciat amb l'exposició *Fils il·lustres*. L'exposició era l'expressió d'una reflexió amable sobre la realitat quotidiana de la ciutat a partir de les voreres, definides com els camins de les ciutats i els camins dels vianants. L'exposició comprenia l'exhibició de fotografies de sis fotògrafs de la ciutat, amb les voreres com a eix temàtic, els poemes de sis poetes i dues escultures, vídeos i sons musicals. Complementant l'exposició, un catàleg reproduïa les fotografies, les escultures i els poemes exhibits. L'exposició, de curta durada, va rebre un total de 974 visitants.

Fotografia de l'exposició *Voreres infinites*. (Fotografia: Siqui Sánchez)

EXPOSICIONS

Darreres construccions **Adquisicions d'art** **contemporani 2002-2003**

Des del 30 de setembre de 2004 al 30 de gener de 2005, a la 4a planta del Museu de Granollers, es van mostrar les darreres adquisicions d'art contemporani, anys 2002-2003, sota el nom *Darreres construccions*. La represa, l'any 2002, de la línia d'adquisicions d'art contemporani del Museu de Granollers interrompuda el 1992 –que s'havia mostrat genèricament amb el títol *Onze escultures*, la presència, el desenvolupament i la renovació de les tres dimensions en els àmbits de l'escena artística catalana des de finals dels anys vuitanta constituïen el nucli operatiu– enllaça naturalment amb tot el treball anterior. Enllaça i n'eixampla el marc operatiu, els contorns perimetrals i la transversalitat dels continguts; amb un programa de treball a cura de Manel Clot, formant part d'una comissió integrada pels crítics Montse Badia i David G. Torres, a més d'un representant del MDG, aquesta línia d'adquisicions posa gran èmfasi en la reformulació dels estatuts i del paper de la imatge contemporània i de la visualitat com a privilegiats elements de relació amb la realitat; presta especial atenció als treballs en suport fotogràfic i video-gràfic; ressalta la presència en les arts visuals dels nombrosos dispositius procedents dels àm-

bits de les subcultures (música i so, imatge, gràfica, gèneres, comunitats); obre el camí cap a la renovació i expansió de l'escenari de les arts, i reestableix i enforteix els ponts i vincles amb alguns propòsits inaugurals de l'anterior col·lecció, incorporant artistes que en el seu moment no va ser possible tenir o proposant treballs específics que contribueixen a reforçar aspectes de creadors que ja són presents en la col·lecció.

La primera etapa d'aquest nou programa presenta els episodis inicials de les diferents línies esmentades, amb obres molt significatives de sis artistes: Mabel Palacín, Javier Peñafiel, Joan Morey, Ignasi Aballí, Martí Añson i Carles Congost, artistes de ben reconeguda o creixent trajectòria, tant en el panorama espanyol com en l'internacional, la majoria dels quals, a més, han participat en alguns dels projectes curatorials contemporanis més destacats produïts i realitzats en el Museu de Granollers al llarg dels darrers anys, com ara *Trasbals*, *En el rastre de la llum*, *Dies Irae* o *Club (arts&lounge)*, ocasions en les quals ja s'havien pogut veure algunes de les obres que ara es presenten incorporades al patrimoni públic de la ciutat.

En no ser una exposició de tesi sinó una mostra la inevitable heterogeneïtat de les peces de la qual no ordena la mirada sinó que proposa un ordre aleatori que cada espectador decideix, *Darreres construccions* posa en evidència la transversalitat a la qual hem fet referència. Des de propostes visuals i narratives de complexitat pràcticament cinematogràfica fins a subtileses de tradició declaradament pictoricista realitzades amb pols i ombres, passant per impostures de gènere violentament sexualitzades i per treballs que reescriuint imatges i dibuixant paraules poetitzen relacions personals i estats d'ànim, totes les obres que veiem a l'exposició no fan altra cosa, en el seu conjunt, que seguir mostrant-nos i demostrant-nos que l'art (la seva pràctica però també el seu pensament) és un dels principals instruments de relació amb la realitat, amb l'entorn i amb el present que canvia, depassant formes i materials, defugint universalismes i intemporalitats, vinculant-se necessàriament als contextos culturals i humans que el produeixen i li donen sentit.

DARRERESCO
NSTRUCCIONS

EXPOSICIONS

El tren, motor de canvi **150 anys de l'arribada del ferrocarril a Granollers** del 23 de setembre de 2004 al 27 de març de 2005

Al llarg de la història, Granollers ha estat lloc de pas obligat per anar i venir de Barcelona cap al nord. Els camins d'època romana i medieval i les carreteres, juntament amb la riera del Congost, han obligat la població a créixer de manera allargada seguint aquests eixos de comunicació i, ahora, l'han situada en un punt estratègic.

L'any 1854, la construcció de la línia de ferrocarril va afavorir el creixement urbà de Granollers, seguint també l'eix longitudinal, i va contribuir a l'impuls i la consolidació de la indústria i el comerç. La presència del ferrocarril marcaria per sempre l'evolució i la vida quotidiana de la ciutat.

Durant la primera meitat del segle XIX, empresaris barcelonins es van interessar per construir una línia de ferrocarril per portar a Barcelona el carbó de les mines de Surroca i Ogassa de manera massiva, econòmica i competitiva. Fins aquell moment el carbó que feia funcionar les fàbriques de la ciutat venia d'Astúries o de la Gran Bretanya i era molt car. L'any 1850 una ordre ministerial va adjudicar la concessió de la línia de ferrocarril de Barcelona a Granollers a la Sociedad Girona Hermanos, Cla-

vé y Compañía; el transport del carbó fins a Vic s'hauria de fer amb cotxes de cavalls.

La convivència entre ferrocarril i Granollers va influir en el desenvolupament urbà i social de la ciutat, per a bé o per a mal. Els granollerins aviat van introduir el tren en la seva vida quotidiana, fos per obligació o fos per la fascinació de la novetat, i aquest tren va quedar per sempre lligat a la seva història.

El mateix tren que afavoria el desenvolupament industrial i urbà de la ciutat esdevenia un impediment físic per a aquest creixement, i un perill per la seva proximitat a la població. La solució era traslladar la via: les obres es van iniciar el 1934, però la Guerra Civil i la postguerra van aturar el projecte fins entrats els anys cinquanta. Durant molt de temps, però, es va mantenir el terraplè de l'antiga via, de gairebé cinc metres d'alçada, que continuava essent una barrera important. Així doncs, el primer traçat de la línia aviat va constituir un obstacle per a l'expansió urbanística de la ciutat i, tot i que els primers projectes es van iniciar durant els anys trenta, la desviació no va ser efectiva fins al gener de l'any 1958. L'antiga

estació encara va continuar uns anys en funcionament com a estació de mercaderies.

El ferrocarril, a més de determinar el procés d'industrialització d'una població i el seu desenvolupament econòmic, en molts casos va afavorir també el desenvolupament tecnològic. Els primers trens que van circular de Barcelona a Granollers arrossegaven vagonets de fusta. D'Anglaterra es van importar uns quants cotxes per utilitzar de model i part del material, però els vagonets es van fer a Barcelona. L'experiència dels primers ferrocarrils seria fonamental per a la creació d'una sòlida indústria ferroviària a Catalunya.

El ferrocarril era símbol de modernitat i per això el modernisme el va prendre com una important icona de la revolució industrial i social que s'estava vivint entre els segles XIX i XX. Al llarg del temps, altres moviments artístics i literaris també van utilitzar el tren com a motiu.

Les societats modernes comencen a pensar en el tren com un mitjà de transport competitiu i sostenible per al futur. Sens dubte, és el mitjà de transport que té més possibilitats de solucionar

EXPOSICIONS

els problemes de congestió de les carreteres i autopistes, tant pel que fa al transport de persones com pel que fa al de mercaderies. A la vegada, s'ha demostrat que el tren és molt més segur que la carretera. Tot i així, la societat contemporània necessita reflexionar sobre l'ús que es fa de cada mitjà de transport per treure'n el màxim de profit i per fer-lo sostenible. D'aquest ús, en dependrà no només la nostra qualitat de vida, sinó també la dels nostres fills.

El futur de Granollers té com a protagonista el tren. Els projectes de reforma i millora de les línies, les estacions i, en general, tota la infraestructura vinculada a aquest mitjà de transport han de canviar la fesomia i l'estructura urbana de la ciutat. I, el que és més important, han de canviar la qualitat de vida dels granollerins.

Quan finalment es defineixi i s'executi el projecte de cobriment de les vies de la línia de França entre el pont del carrer de Josep Umbert i el de l'avinguda de Francesc Ribas, la ciutat guanyarà un gran espai de passeig, habitatges i aparcament. El més important, però, és que aquest projecte pal·liarà en gran manera l'aïllament que durant dècades ha viscut el barri de la Font Verda.

L'anomenat quart cinturó ferroviari és un dels projectes que l'Agrupació de Municipis titulars de Transport Urbà de la segona corona metropolitana de Barcelona té previst iniciar abans del 2010. Es tracta d'una línia orbital que, trencant el traçat radial històric, ha d'unir diverses ciutats i millorar-ne les relacions. Aquesta línia tindrà l'inici i el final a Mataró i Vilanova i la Geltrú, passarà per Granollers, Sabadell, Terrassa, Martorell i Vilafranca del Penedès i connectarà les comarques del Maresme, el Vallès Oriental i l'Occidental, el Baix Llobregat, l'Alt Penedès i el Garraf.

Des de Mataró i Granollers ja fa temps que es reivindica la construcció d'una línia de tren que uneixi les dues ciutats i que, aprofitant el tram existent de més de 27 km entre Mollet - Sant Fost i Castellbisbal - el Papiol, que només s'utilitza per al trànsit de mercaderies, es faci la unió amb Sabadell i Terrassa i fins a Martorell.

Aquesta exposició ha estat produïda pel Museu de Granollers amb el patrocini de Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya, Fundación Ferrocarriles Españoles, Alstom i Temoinsa.

ALTRES ACTIVITATS

Ponències sobre arqueologia

Reports d'arqueologia al Vallès Oriental va ser un cicle de ponències divulgatives sobre les excavacions arqueològiques que s'han portat a terme a la nostra comarca en els darrers dos anys i mig. Per tal de donar una projecció ciutadana a aquests treballs de camp vam plantejar un seguit de xerrades a càrrec dels directors d'excavacions, unes xerrades que ja han estat concloses o que ja han donat prou informació per tenir unes primeres conclusions interessants. Aquestes conferències s'iniciaren amb un panorama general sobre l'estat de la qüestió de l'arqueologia a la nostra comarca i es van cloure amb la presentació de l'edició de *l'Atles d'Arqueologia de Granollers* com a resultat del programa d'arqueologia urbana a Granollers endegat el 2000. Com a complement vam presentar també, a la sala d'actes del MDG el dia de cadascuna de les comunicacions, una selecció de les peces més interessants de les intervencions, conjuntament amb les imatges i planimetries. Això i el resum que va publicar *El 9 Nou* conjuntament amb la ponència de cada setmana, ens va permetre oferir una mostra d'aquests fragments de la nostra història antiga i medieval.

ALTRES ACTIVITATS

Atles d'arqueologia de Granollers

L'Atles d'Arqueologia de Granollers pretén, principalment, posar a l'abast dels ciutadans, urbanistes i professionals de l'arqueologia tota la informació que hi ha relativa al patrimoni arqueològic dels principals nuclis urbans de Catalunya, ja que la documentació sobre aquest patrimoni històric es troba dispersa entre nombroses publicacions molt especialitzades o roman inèdita sota el format d'informes o memòries d'intervencions arqueològiques –dipositades al Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya– i, per tant, és poc coneguda pel gran públic. A més a més, aquest primer volum de l'Atles d'arqueologia urbana de Catalunya neix amb la intenció de convertir-se en una eina de treball que podrà ser utilitzada per a la planificació d'ulteriors reformes urbanístiques a Granollers, i alhora podrà servir com a referent per a futures intervencions arqueològiques al municipi. Finalment, la labor de síntesi feta per diversos especialistes serveix per conèixer la història i el desenvolupament urbanístic antic d'aquest municipi, ja que els continguts d'aquest atles no es redueixen a una exposició merament descriptiva de les dades que hi ha sobre el patrimoni arqueològic granollerí, sinó que la part més rellevant de l'estudi està dedicada a la interpretació global i cronològica de les restes arqueològiques trobades al nucli històric de Granollers.

Sortides del Museu

Com en els darrers anys el Museu de Granollers Ciències Naturals ha organitzat el programa de sortides de l'àrea de ciències. Durant el 2004 s'han fet 14 sortides de les 15 programades. Entre les novetats cal destacar la programació en astronomia, amb tres sortides nocturnes que van tenir molt d'èxit, i les sortides a l'entorn de l'exposició *Orquídies a la Calma*, que van doblar els grups previstos. Domènec Barbany va acompanyar les tres sortides nocturnes: *El firmament del Vallès*, *Venus, Saturn i Júpiter, tres joies al cel primaveral* i *Eclipsi de lluna*. Meritxell Maymó va ser l'encarregada de les quatre sortides sobre les orquídies: *Orquídies al pla de la Calma* i *Orquídies a Tagamanent*, cadascuna amb dues sessions en dies diferents. També es va fer una sortida a una de

les estacions de seguiment de papallones de la xarxa del CBMS, en aquest cas a Cànoves: *Papallones a Vallforners*, guiada per Santi Viader, responsable del seguiment d'aquest indret. Altres temes tractats van ser la geologia, amb la sortida *Tagamanent, talaia del temps*, guiada pel geòleg Oriol Guinart, i l'etnologia i les transformacions del paisatge, amb la sortida *Formes d'aprofitament dels boscos*, guiada per Cèsar Gutièrrez. Com en els altres anys es van fer les dues campanyes del *Projecte rius*, de primavera i tardor, guiades per Olga Alcaide, i la programació de sortides micològiques, amb una tardor que no va acompanyar gens tot i les ganes dels nostres incondicionals de les sortides de bolets. En total l'any 2004 van seguir les sortides 316 persones.

Sortida d'orquídies a la Calma
(Fotografia: A. Arrizabalaga, MDG)

RECERCA

Trobada del CBMS 2004

El 21 de febrer de 2004 va tenir lloc al Museu de Granollers Ciències Naturals la trobada dels col·laboradors de la xarxa del CBMS, programa de seguiment de papallones de Catalunya. La jornada va començar amb la salutació de l'alcalde de Granollers, Josep Mayoral, i del regidor de Cultura, Francesc Sala. La trobada va tenir un caràcter tècnic, però també va tenir moments per a poder intercanviar experiències i fer coneixences entre els integrants d'aquesta xarxa, molt dispersa dins el territori de Catalunya i de les illes Balears. Constantí Stefanescu i Jordi Jubany van portar bona part de les sessions de treball, amb un repàs de les dades obtingudes durant l'any 2003, la presentació d'algunes de les noves incorporacions a la xar-

xa, les explicacions sobre les espècies més problemàtiques a l'hora de ser determinades en vol, etc. Els assistents van tenir també la possibilitat de presentar alguns materials i experiències pròpies de les seves estacions de seguiment. També Jordi Dantart va presentar un magnífic treball sobre la identificació dels ous d'algunes papallones. Per acabar la jornada es va fer un petit concurs d'identificació, que va guanyar Mike Lockwood, i es van repartir també els premis als col·laboradors més constants i als que han de fer les estacions en condicions climàtiques més dures. Tots els assistents, més de 40, van ser obsequiats amb un barret de palla amb l'escut del CBMS per a protegir-se de la sol·lellada.

Grup de col·laboradors del CBMS al jardí de la Tela.
(Fotografia: A. Arrizabalaga, MDG)

EDICIONS

Edició de *Cynthia* en anglès

Cynthia presenta diferents millores en el número 3, editat l'any 2004. Per una banda l'extensió del butlletí del *Butterfly Monitoring Scheme* a Catalunya s'ha incrementat afegint la descripció d'una altra de les estacions de seguiment, així com doblant també les fitxes d'identificació; i per altra banda s'hi ha incorporat un plec central amb el text en anglès per permetre una difusió més àmplia del butlletí fora del nostre àmbit lingüístic. Com cada any, hi podem trobar el resum de l'estat de la xarxa de l'any anterior, així com el resum de la temporada del 2003; les estacions descrites han estat la de can Jordà, al Parc Natural de la Garrotxa, i la de Sebes, a la comarca de la Ribera d'Ebre. Es comenta l'article presentat per Constantí Stefanescu i col·laboradors a la revista *Global Change Biology*, sobre les papallones i el canvi climàtic, un treball elaborat amb dades del CBMS. Es recull també una breu notícia sobre dues espècies bessones de papallones difícils de distingir i com a convidada la papallona de l'arboç: una joia tropical a la nostra fauna. Com sempre es clou la revista amb dues fitxes d'identificació per aclarir els dubtes dels lectors a l'hora de les identificacions.

EDICIONS

Edició de materials sobre els ratpenats del delta de l'Ebre

Amb el suport del Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat, el Museu de Granollers i el Museu del Montsià han realitzat una campanya de sensibilització sobre les rates pinyades del delta de l'Ebre. Aquest treball respon a la tasca de recerca portada a terme pel nostre museu des de ja fa tres anys, sota la direcció del nostre company Carles Flaquer. Fruit d'aquest conveni entre els dos museus s'ha editat un pòster sobre ratpenats i un llibret de divulgació. La campanya inclou també la posada en funcionament d'una xarxa de voluntaris per al seguiment de caixes niu per a ratpenats al Delta; el Parc ha preparat caixes niu especials que són cedides als voluntaris per ser col·locades dins de les seves propietats i ells es comprometen a fer-ne el seguiment.

DIPÒSITS

Dipòsit de les pintures dels Sants Màrtirs de Castellterçol

El novembre de 2004 es va signar a la sala d'actes del Museu de Granollers un conveni de dipòsit de pintures entre el Museu de Granollers, l'Ajuntament de Castellterçol i la Parròquia de Sant Fruitós de Castellterçol. Amb aquesta signatura es completava un llarg procés que s'havia ençetat l'any 1994 amb la publicació, en el número 7 d'aquesta mateixa revista, de la fitxa de Virtuts Angulo en la qual es donava a conèixer el «Conjunt de pintures del cambril de la capella dels Sants Màrtirs de Castellterçol». L'elaboració d'un diagnòstic emprès pel Museu per a la restauració d'aquestes pintures havia permès constatar la presència de l'escut de Castellterçol, fet que va impulsar la documentació de l'origen d'aquestes peces. Les pintures havien estat encarregades pels administradors de la capella dels Sants Màrtirs, amb la voluntat de recordar l'adjudicació d'una relíquia de sant Víctor per part de l'abat de Montserrat. Aquestes peces, un conjunt de sis pintures de gran format, van ser realitzades pel pintor vigatà Marià Colomer l'any 1806. El tema de les sis pintures és la història del sant i el trasllat de les relíquies: *Sant Víctor empresonat*; *Judici de sant Víctor*; *Martiri de sant Víctor*; *Decapitació de sant*

Víctor; *Trasllat de les relíquies de sant Víctor de Montserrat a Castellterçol* i *Pregària a sant Julià d'Úixols*. Les pintures havien estat instal·lades al cambril dels Sants Màrtirs de la parròquia de Sant Fruitós, on van romandre fins a la Guerra Civil, quan van ser requisades per garantir-ne la conservació. Les pintures presentaven un estat de conservació molt deficient amb estrips i pèrdues de pigment, com a resultat, entre altres factors, de filtracions d'aigua al lloc on estaven instal·lades al cambril. Per fer possible aquest conveni de dipòsit, el Servei de Restauració de Béns Mobles de la Generalitat de Catalunya, a petició de l'Ajuntament de Castellterçol, es va fer càrrec de la restauració de les pintures. El conveni es va signar amb la voluntat que les pintures es puguin contemplar en la mateixa ubicació original, al cambril de l'església. Com que s'ha d'executar encara un procés de restauració, tant a la coberta com a l'interior del cambril, es va acceptar que les pintures es poguessin veure temporalment en una de les parets de l'església, que es va condicionar amb els sistemes de seguretat i il·luminació necessaris i on es poden contemplar actualment.